

Ivan Klíma

Sat tišine

S češkog preveo

Matija Ivačić

Ivan Klíma: Sat tišine

Biblioteka Stilit

Urednik Marko Gregur

Naslov originala: *Hodina ticha* (Academia, Prag 2009.)

© Ivan Klíma, 2009.

© za hrvatsko izdanje Neolit, 2025.

© za prijevod Matija Ivačić i Neolit, 2025.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez pisanog dopuštenja nakladnika.

Otisnuto u listopadu 2025.

ISBN: 978-953-8563-11-9

**MINISTERSTVO
KULTURY**

Ovaj je prijevod objavljen uz potporu Ministarstva kulture
Republike Češke. / Vydání této publikace podpořilo
Ministerstvo kultury České republiky.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

Knjiga je objavljena
uz potporu Grada Zagreba

Naša zemlja nije velika, pa postoji opasnost da čitatelji u priči koja je posve izmišljena možda suviše olako prepoznaju stvarne osobe. Usto, u posljednje vrijeme očekujemo ili čak zahtijevamo od pisane riječi barem kakav-takav stupanj prikrivenog adresiranja. Nije mi bila namjera ništa takvo i najmanje od svega želio bih da netko u ovoj priči traži stvarne događaje, a u junacima njihove žive predloške.

PRVO POGLAVLJE

LABORECKÝ

1

Iznad vode lebdio je tanak sloj hladne pare. Muškarcima su nogavice bile visoko zavrnutе, niz gola bedra tekle su im ledene kapi koje nisu mogli obrisati. Vukli su mrežu objema rukama; zapletali su se u potopljeno žbunje, spoticali se o skrivene vododerine, drhtali od hladnoće i psovali.

Molnár je išao prvi. Bio je vodočuvar, pazio je na rijeku, brinuo je o dijelu nasipa koji se protezao podno šume, bilježio razinu vode i u danima kad bi se kao i sad rijeka i kanal izlili iz svojih korita, a ribe plivale širokim pašnjacima, proučavao bi smjer njihovih besciljnih kretanja ne bi li ih stjerao u mreže. Katkad bi morao podignuti glas na ljude, ali oni su ga voljeli zbog njegove vesele naravi koju nije gubio bez obzira što mu život donio. No u posljednje vrijeme i on je prestao zbijati šale; na ruskoj fronti poginuo mu je stariji sin, a žena mu je bolovala; odjednom je ostario i jako omršavio, a smijeh mu se sakrio nekamo u oči, u kojima se stapao s neprekidnom boli.

Mreža se sad posve napela; nagnuo se nad vodu, napi-pao kolac pa stao pričvršćivati mrežu praveći brze čvorove.

Netko je u daljini viknuo njegovo ime, nije se ni osvrnuo; njegove su ruke uzburkale vodu koja se širila u mirnim krugovima i lijeno prolazila kroz oka mreže.

Šeman, koji je stajao blizu njega, viknuo je: „Pavel te zove. Moraš doma!“

Pretrnuo je, ali nastojao je odagnati tjeskobu. To bi zaista bilo previše: u ljeto sin, a sad žena. „Sigurno nije ništa važno“, izgovorio je naglas. „Vjerojatno je stari barun svratio da me pozove na ručak!“

Šeman se nacerio, a on je brže-bolje vezao posljed-nji čvor. Probijao se uz razvučenu mrežu najbrže što je mogao. „Onda dobar tek“, doviknuo je Šeman iza njega.

Cijelu noć provela je plačući od bolova, ali ujutro je već mirno ležala, to je nesumnjivo bio dobar znak.

Na obali je brzo spustio nogavice.

„Došao je Laborecký i poslao me po tebe“, priopćio mu je sin. Bio je mršav i visok za svojih trinaest godina.

„Kako je mama?“ upitao ga je. „Nije plakala?“

„Molila se!“

„Aha.“ Činilo mu se da sin želi još nešto reći. Njegova bi šutnja ponekad u njemu izazivala nelagodu. Stariji, Vilo, onaj koji više nije bio među živima, nikad nije u nje-mu izazivao nelagodu, bio je na njega, bili su slični goto-vo u svemu, i razumio ga je onako kako je razumio i sebe. Ali Pavel mu se nekad doimao sasvim dalekim, nikad se nije glasno smijao, provodio je duge sate u šutnji, jednom ga je promatrao i došao do neobičnog zaključka da cijelo vrijeme s nekim razgovara, budući da su se na njegovu licu pojavljivali jedva zamjetni osmijesi.

„O čemu razmišljaš?“

„O Vilu“, odgovorio je dječak. „Zamišljam ga kako ondje leži.“

„Ne bi trebao razmišljati o tome!“

„Prije nego što je otišao, obećao mi je harmoniku!“
Onda je rekao: „Čovjek navodno nakon toga čuje samo glazbu. Ali ja mislim da ondje nema ničeg osim tišine.“

Hodali su širokim putom duž kojeg su se smjestile male kuće s rodnim gnijezdima na zelenim krovovima, drvene ograde i golema vretena bunara.

„Pričekaj da završi rat“, rekao mu je Molnár. „Kupit ćemo harmoniku, ti ćeš pjevati, a ja ću svirati i udružiti ćemo snage. Doživjet ćemo sve i svašta. U Americi ćeš vidjeti zgrade sa sto katova i još veće morske nasipe. Onda ćeš se vratiti i sve ćeš to sagraditi ovdje.“

Vrlo stara bajka, često mu ju je pripovijedao, a Pavel gotovo da više nije vjerovao u nju.

Njihova je kuća bila na kraju sela, do rijeke su imali tri minute hoda; kad bi se izlila iz korita, voda bi sezala sve do treće od ukupno pet stuba koje su vodile u kuhinju.

„Pričekaj vani“, naredio mu je otac.

U kuhinji je stajao onaj čudni čovjek; uvijek se doimao plećatijim nego što je zaista bio, i to zato što nikad nije skidao kožuh od nestrižene ovčje kože, a i njegova se glava doimala krupnijom jer je bila obrasla gustišem bijele kose i riđe brade.

„Došao sam pogledati tvoju ženu“, rekao je Laborecký. „Kako si mi i poručio.“

Nije bio liječnik, ali godinama je živio u Kanadi, u napuštenim barakama za drvosječe, u kojima je svatko morao biti kuhar, krojač i doktor, i u kojima je naučio povijati rane, spravljati indijanske balzame i masti te razlikovati bezopasne bolove od onih koji prethode smrti.

„Žena će ti umrijeti!“

Molnár je ostao bez daha. Nije mogao povjerovati u to, tã žena izgleda stalno isto, nije ju mučio čak ni kašalj niti je pljuvala krv. „Mogao bi nabaviti nekakav lijek, namazati joj trbuh... kad već trpi takve bolove.“

„Bol će minuti“, odgovorio je. „Bliži joj se kraj. Ali skuhaj uvarak od makovica, bit će joj lakše.“

„Zar ne postoji ništa... što bi joj produljilo život?“ prošaptao je Molnár. Napokon je shvatio. „Svemu je kriv taj rat“, potužio se. „I voda. Napatili smo se kao psi.“

Starac je potvrdno kimnuo. Eto kakvi su oni, pomislio je, traže nešto na što bi svalili krivnju umjesto da sagledaju sami sebe.

„Lani mi je uzela sve sijeno i zadržala se do zime, ništa nije niknulo. Morao sam prodati kravu.“

„Pustio si sina da ode!“ prekinuo ga je Laborecký. „Dao si mu da ide u rat!“

Molnár se okrenuo prema prozoru; u grlo mu je nadi-rao bol, tã živio je ispravno, za kiša je cijele noći obilazio rijeku ne bi li upozorio ljude i nikad nije imao zlih namjera. Zašto mu onda predbacuje sina? Morao je ići. A on ga je otpravljao suznih očiju.

„Ubili su ga“, rekao je okrenut prema prozoru. „Ne govori o njemu.“

„Smrt priziva smrt“, čuo je starca. „Prizivaš je na svoju braću, ali ona je slijepa i umjesto njih posjeti tebe.“ Laborecký je hodao prema vratima uspostojnim koracima. „I životinja želi živjeti“, nastavio je patetično, „i plače kad osjeti da joj se primiče kraj. Vidio sam lovca, imao je oči pune suza kad je ubio ženku losa. Ali zato ubiješ čovjeka i ne plačeš.“

Pavel je sjedio na rubu bunara, gledao je u daljinu u

kojoj su se već nazirale planine i smješkao se. Spazivši Laboreckog, otvorio je niska vrata i, dok je starac prolazio tik kraj njega, prošaptao: „Da sutra donesemo ribe?“

Ali starac nije odgovorio, usporenim se koracima udaljavao blatnjavim putom s čije je obje strane stajala mrtva voda.

2

Pala je noć; selo je spavalo u tami okruženoj vodama.

Pavel Molnár žurio je jedinom ulicom i bosim je nogama mreškao lokve mirne poput zrcala. Put je usred sela skretao oštro nadesno; ondje ga je sustignuo Michal Šeman, godinu dana stariji, a za glavu niži od njega: riđokos, pjegav, s nikad zacijeljenim čirevima oko nosa. Uglavnom su mu se smijali, nisu ga uzimali za ozbiljno jer nikad nije mislio svojom glavom, samo je ponavljao ono što bi negdje čuo. Ali odlazio je u ribolov, bila je to želja Jožke Bañasa, godilo mu je Michalovo neskriveno divljenje.

Jožka Bañas čekao ih je ispred očeve gostionice. „Hajde, dječice!“ prošaptao je nestrpljivo. Ispod nosa već su mu se nazirali brčići, ali glas mu je ostao visok, škripav i neugodan. Bio je najstariji, gledao je ovu dvojicu s prijezirom, oni su krali zbog siromaštva, on zato što ga je to uzbuđivalo; za tih par halera koje su dobili od Laboreckog mogla se kupiti tek kutija cigareta – a njih je ionako mogao drpnuti tati ispod pulta.

Rekao je: „Jučer smo tata i ja išli po pivo. Prevozili su tenkove na vagonima. Najmanje njih sto! I oborene zrakoplove.“ Rekao je to samo zato da znaju da je bio u gradu, dok oni cijelu godinu čame ovdje.

Bjeličasta silueta vukla se prema njima iz smjera tamnog, visokog zdanja zamka. Nahrupili su na ogradu, a onda su je prepoznali; pohrlili su joj ususret i Šeman je zapjevao:

*Adam naš je čovjek prvi
u guzici mu stalno crvi.*

Mladić je dignuo pogled, bjeloočnice na neobrijanom licu: „Vi konji nepotkovani“, i bijeli zubi: „Vi trublje jerihonske, vi pravi pravcati medvjedi!“ prepoznao je Pavla Molnára i njegovom je glavom bljesnula misao. „Gdje ti je tata?“ izgovorio je hrapavo. „Motri li vodu, prijatelj naš? Samo neka motri, da nas sve ne proguta.“

Put je završavao odmah iza zamka, probijali su se kroz plitku vodu u kojoj je titralo nebo obasjano mjesecinom. Iz vode je izbijalo žbunje koje se njihalo i koje je bilo nalik na ljudske prilike, tanke grane joha ukočeno su plesale po površini, a metlice trske šuštale su; patke su uplašeno izletjele iz gustog grmlja i parale mrak lepećući krilima.

Voda je postajala sve dublja, malom Šemanu sezala je sve do pojasa, ali Pavel je napokon napipao lagane plovke koji su nosili mrežu.

Zaustavili su se. Jožka Bañas raskopčao je košulju; oko struka imao je omotanu vreću. Pružio je obojici duge hrđave noževe.

Čuli su tiho bacakanje ulovljenih riba i osjetili uzbuđenje.

„Brzo, na posao!“

Ona dvojica naslijepo su napipavala oka koja su nježno pucala ranjavana noževima i oslobođena riblja tijela brzo su uplivala u otvorenu vreću.

„Bit će dovoljno“, naredio je Jožka. Zavezao je nekoliko puta vreću i pružio ju je Molnáru. „Tako, i sve po starom.“ Pola je išlo njemu.

Negdje vrlo blizu zakričao je trstenjak, žabe su divlje kreketale, a oni su trčali po blatnjavom nasipu.

3

Ribe su prodavali Laboreckom i Pavel je svaki put morao ići s njima – starac nikog drugog ne bi pustio u svoju stračaru. Kuću je sagradio tako da je se ne može vidjeti ni iz sela ni s puta. Svraćao je u selo rijetko, samo kad bi ga zvali k bolesnicima, a i nije se odazvao baš svakome. U crkvu nije zalazio – u Kanadi je ušao u neku sektu u kojoj je svatko mogao biti sam svoj svećenik i svatko je mogao tumačiti Sveto pismo po svome, ali jedna je zapovijed bila iznad svih ostalih: Ne ubij!

Kad se vratio, nekoliko godina služio je kao pastir. Jednom se kod Puškárovih krava telila u velikim mukama; porod je bio tako težak da su pozvali veterinara. On je napipao tele izvana i iznutra pa rekao: „Bit će nakaza, idite po mesara dok još nije kasno.“

Njihova jedina krava, nisu se mogli pomiriti s tim da će ostati bez nje. Za vrijeme velike kuknjave netko se sjetio Laboreckog. Došao je u ovčjem kožuhu koji je i tad nosio i ljeti i zimi.

„Nakaza?“ začudio se.

Oprao je ruke i prišao kravi koja je zapomagala. Ispred staje i u njoj tiskalo se skoro pola sela, pratili su gotovo svaki njegov pokret.

Gurnuo je ruku kravi u trbuh. „Oho“, viknuo je, „ima dvije glave!“ Kratko je razmišljao, onda je naložio da se donese nekoliko noževa, uzeo onaj najprikladniji s dugom drškom i kratkom oštricom, zagrijao oštricu iznad plamena i napravio na trbuhu krave dug i dubok rez.

Dva mu je sata trebalo da odreže krvavu, nakaznu drugu glavu, i cijelo vrijeme nije se čulo ništa osim bolnog stenjanja izmučene životinje i njezina teškog disanja.

Kad je sve bilo svršeno i tele je bilo vani, glasovi su se stali nadglasavati, a on je otišao oprati ruke, iskapio čašu rakije i vratio se kući. Dugo se još nakon toga pričalo o operaciji i počeli su ga zvati k bolesnim životinjama i ljudima.

No sad je liječio vrlo rijetko, a i mnogo već godina nije bio pastir. Uzdržavao se ribolovom i uzgajao je pčele, pravio medovaču za koju je u gradu imao stalne kupce.

Bio je već vrlo star i njegove bi oči često zastrle sive nakupine dalekih oblaka. Sjedio bi pred stračarom na drvenoj stolici koju je davno izradio i na kojoj je izrezbario cvjetove, njegov bi ovčji kožuh pomalo upijao sunce, osluškivao bi udarce sjekira u daljini i vidio beskonačnu površinu jezera Abitibi, plavog na podnevnom suncu i prekrivenog ledom za crvenih zimskih dana, i gonio s Harryjem bijelu ženku losa, a kad je poslije ležala na čistom snijegu i tiho ga otapala zamirućom toplinom svog tijela, u očima svog prijatelja ugledao je suze.

„Tako je to“, mrmljao je sebi u bradu, „za životinjom mogu plakati, a za čovjekom ne.“

Onda bi ustao, otišao bi u sobu u kojoj je u polumraku mirisalo divlje bilje, žabnjak i gavez, žutilovka i sapunika, i u kojoj je tiho dremuckalo pet mačaka.

Nikad nije palio svjetlo, čak ni za zimskih večeri, a spavao je malo – samo bi ležao na drvenoj postelji pokri-ven kožuhom i razmišljao o ljudima, o tome što bi bilo da svi odbiju uzeti pušku u ruke i pucati jedni u druge, zamišljao je sebe kao apostola koji navješćuje ljudima poruku o ljubavi i bratstvu, vidio se kako u svojoj isposničkoj halji hoda od grada do grada i protjeruje iz crkava lažne svećenike koji i danas blagoslivljaju oružje. Rijetko je dolazio u kontakt s ljudima i nekad po cijele dane nije puštao nikog u stračaru, drugi bi put pak ugostio posjetitelje pečenom ribom, krumpirom ili samo svježim medom te slušao raspredanja o svijetu, ratu i njegovim bojištima. Tako je znao sve što se moglo znati, čak i o dječacima koje je negdje u dalekim stepama pokosio rat koji nije imao smisla i koji ni njima ni njihovu narodu nije mogao donijeti ništa osim patnje. Ali nije ih žalio, sami su bili krivi za svoju smrt; uzeli su oružje u ruke protiv čovjeka, a smrt rađa samo smrt.

Drugi nisu imali razumijevanja za njegovu filozofiju. Za njih je rat bio pošast koja je udarila poput oluje, a oni su stajali bespomoćni, svaku smrt dočekivali su čemer-
no, plaćući i optužujući nebesa. Proklinjali su svoju bespomoćnost – vječnu bespomoćnost s kojom su i oni nekoć odlazili u podjednako besmislen rat.

Prezirao ih je; radije je razgovarao sam sa sobom ili s malim Molnárom koji je slušao njegove misli kao da su kakvo otkrivenje.

„Opet si donio ribe!“ Te je noći spavao vrlo loše, vlaga je dugo pomalo nagrizzala njegovo staračko tijelo i ispu-
njavala ga bolom.

„Stavi ih da vise u vodi“, naredio je. „Ići ću na sajam tek sljedeći tjedan.“ Ribe ga nisu razveselile, ali bilo

mu je drago što je Pavel došao. Besana noć u njemu je rasplamsala brojne misli i veselio se što će ih imati s kim podijeliti.

„Izgledaš loše, dječaće! Uzmi med, okrijepit će te!“

Pavel je posegnuo na policu, glineni lonac pun meda nalazio se uvijek na istom mjestu. Starac je odrezao krišku crnog kruha i pritom sporo govorio: „Svi smo postali sluge stvarima. Ljudi misle: služiti stvarima, što ima lošeg u tome! Ali ne mogu imati stvari i ostati djeca Božja. Stvari te lišavaju slobode. A onda te jednom pozovu i daju ti pušku: Pucaj u svoju braću. U čudu si: Što su mi to učinili? Žele ti oduzeti tvoje stvari!“

Starca je obuzeo kašalj. Bilo mu je svejedno shvaća li to dječak; zadovoljio se njegovim usredotočenim pogledom, mogao se obraćati nekome umjesto praznim zidovima.

Dječak je zadovoljno žvakao slatki kruh i mislio na nešto neobično: na brata koji je umro negdje daleko, na to kako se opraštao i obećao mu harmoniku; sad negdje leži s kamenom pod glavom, vazda istim kamenom s ostrim bridom.

Oči su mu se širom otvorile dok je zamišljao tu sliku i grlo mu je bilo bolno suho.

„Ne zaboravi“, nastavio je Laborecký, „da sve što radiš mora služiti našem Gospodinu i čovjeku kojeg je stvorio na svoju sliku – a ne stvarima! Čovjeku su potrebni samo život, zrak i sloboda. Kao i srni, lisici ili divljoj guski...“

Zatim je, po već tko zna koji put, pripovijedao o lovu na smrznutom jezeru Abitibi, o ubojstvu u barakama za drvosječe i o sajmu u Morandi, kamo su dolazili Indijanci na niskim smeđim konjima, o neboderu u Torontu u kojem je čovjek mogao kupiti sve što je ljudski mozak

ikad stvorio, o tom lažnom divovskom hramu u kojem su ljudi malo-pomalo prodali svoju slobodu kako bi služili stvarima.

Dječak je slušao, gledao je u vatru što je plamsala i u zelene oči kraj peći; samo je usporeno žvakao i zamišljao velika jezera, vodu veću no što je ikad vidio, more i valove i ribe veće od onih koje je ikad vidio, ribe s ljubičastom glavom i sa zubima žutima poput zrna kukuruza. I delfine. U moru je sigurno bilo svega, pokušavao je zamisliti sve to, a onda i sebe kako pliva na visokom valu koji ga odnosi sve dalje prema otoku na kojem dugovrate ptice plešu na pijesku i na kojem rastu šećerne palme.

Laborecký je oko podneva donio ribu. Odrezao joj je glavu i dugim nožem rasporio tijelo koje se dotad kopr-calo. „I ova jadna riba želi živjeti“, mrmljao je. „A ubijamo je samo zato što smo gladni.“ Posipao je tijelo solju i kuminom i pekao ju je na pocrnjeloj tavi; zrak je ispunio topao miris ribe.

Prisjetio se dječakove majke, u ovim trenucima vjerojatno umire; mislio je na njezin bol koji sad vjerojatno zauvijek tone u san, zajedno s čovjekom kojeg je izmučio do besvijesti. „Moraš doma, dječčače, majka te napušta i htjet će se oprostiti.“

Dječak nije ništa razumio, a on je stavio tavu na stol, jeli su ribu sa soli i kuminom, a zatim je starac rekao: „U utorak ću ići onamo s vašim ribama. Možeš sa mnom.“

Kad je dječak otišao, starac je umorno sjeo na stolicu i iznova se prisjetio Molnárove koja je umirala; tuđa smrt i bol nisu ga više pogađali, ali pokušavao je shvatiti odakle i zašto dolazi toliko patnje. Kao i svaki put, zaključio je da sva patnja potječe iz mržnje, iz toga što je čovjek uzeo oružje u ruke protiv čovjeka, i da bi bilo dovoljno samo

natjerati ljude da odbace puške i ponašaju se kao braća. No tko će ih natjerati na to ako je svećenike potkupio davao odjeven u uniformu, ako je cijeli svijet dao da ga potkupe vojnici!

4

Blato je prskalo s njihovih čizama, župnik i ministranti te četvorica muškaraca iza njih nosili su lijes, pokojnu Molnárovu, iza njih koračali su Molnár i njegov sin, a onda i selo u crnini i blatnjavim čizmama.

Pavel Molnár prvi je put u životu izbliza vidio smrt. Bratova smrt nalikovala mu je tek na dubok san s kameonom pod glavom, no sad je postao svjestan cijele te nepomičnosti očiju i usta, tog posvemašnjeg neslušanja plača, šapata i vapajâ.

Posrtao je za dugim koracima odraslih i pokušavao pronaći neku nadu, ali činilo mu se da hoda u praznom prostoru, da nešto vikne, glas bi mu odjeknuo u praznini, da krikne da želi živjeti, nitko mu ne bi ništa odgovorio.

Pogledao je oca koji je uvijek – i u najgorim trenucima – uspio pronaći neku nadu, pa čak i biti nasmijan. Ali otac ga nije zamjećivao, mislio je na svoju ženu, na davno zaboravljene noći, obuzela ga je tuga zbog toga što su one tako brzo minule i što je ženi za života pružio tako malo radosti. Ostarjela je brzo, možda zbog bolesti, možda zbog rada, a možda zbog bola, nakon što im je prije mnogo godina umrla kći. Kad je bila živa, nikad nije razmišljao o tome, sve su ovdašnje žene starjele brzo i muškarci su morali tražiti zamjenu. Kad bi bio u gradu, katkad bi svratio kod Ciganke, prala je posuđe u hotelu,

Sadržaj

7	Prvo poglavlje: Laborecký
29	Zapamit češ ovo jutro
36	Drugo poglavlje: Jurcová
58	Onamo dolijeću jata roda
64	Treće poglavlje: Župnik
91	Držati kišobran iznad glave
106	Četvrto poglavlje: Učitelj
126	Kad prvi put čuješ kako vukovi zavijaju
143	Peto poglavlje: Šaljivdžija i luđak
171	Imao bi zasvagda spomenik
190	Šesto poglavlje: Smoljak
211	Nešto veliko, da se spozna ljubav
227	Sedmo poglavlje: Šeman
252	Umjesto ljudi samo malo zemlje
276	Osmo poglavlje: Janka
300	Bio je to dugi sat tišine
315	Klímino vježbanje tišine
321	Bilješka o autoru
322	Bilješka o prevoditelju

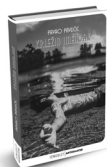
Do sada objavljeno

Stefan Zweig

24 sata u životu jedne žene, Leporella

Novele

Pavao Pavličić

Krežin imenjak

Roman

Ivan Golub

Knjiga poučaka

Prozni zapisi

Goran Tribuson

Truba Cheta Bakera

Roman

Karel Čapek

Majka

Drama

Julijana Matanović

Stoji ti put

Roman

Sanja Pilić
Šetnje, zaborav
Prozni zapisi

Ivana Šojat
Tri carstva
Prozni zapisi

Vid Balog
Cigle, krave i legende
Drame

Petr Hruška
Ugledao sam svoje lice
Poezija

Alberto Guerra Naranjo
Samoća vremena
Roman

Sara Gordan
Noć
Roman

Sašo Ognenovski
Turneja
Roman

Simona Jovanoska
Dan jednog crva
Roman

Alina Nelega
Oblak u obliku deve
Roman

Ana Schnabl
Remek-djelo
Roman

Ingvild H. Rishøi
Stargate
Roman

Stefan Zweig
Ljubav Erike Ewald
Roman

Tomislav Šovagović
Marilyn-express
Roman

Arian Leka
U traganju za izgubljenom košuljicom
Roman